

Boogie woogie v Bhútánu

Bhútánské království, mýtická země hromového draka a poslední z nezávislých himálajských knížectví, se rozkládá mezi Tibetem a Indií. Po celá staletí se zarputile drželo politiky izolacionismu a dařilo se mu jít vlastní cestou. Vyjádřeno v HDP na hlavu, patří jeho šest set tisíc obyvatel k nejchudším na světě. Průměrný roční příjem činí 550 dolarů na hlavu, avšak to je zavádějící údaj, neboť zcela opomíjí fakt, že více než 85 % obyvatel Bhútánu je činných v samozásobitelském hospodářství a běžnou záležitostí je také směnný obchod. Bhútánci nehladovějí, chodí dobře oblečení a v jejich zemi prakticky neexistuje problém bezdomovců.

Úspěch se zde definuje na základě ekologického, etického a duchovního rozvoje; mravnost stojí nad materiálním bohatstvím. Udržují se tu hodnoty buddhismu a zachovávají se tradice. V zemi aktivně funguje všech dva tisíce klášterů. *Diglam namžag*, prastarý kodex chování, je i dnes součástí školních osnov. Král Džigme Sengge Wangčhug tvrdí, že „důležitější než hrubý národní produkt je hrubé národní štěstí“.

Hospodářský rozvoj byl pečlivě regulován, aby nenarušil integritu hodnotového systému. Na rozdíl od sousedního Nepálu, který v roce 1998 vpustil do země pět set tisíc turistů, otevřel Bhútán ve stejném roce hranice pouhým šesti tisícům cizinců. Každý z nich byl seznámen s přísnými normami chování, k nimž patřil zákaz dávání spropitného a rozdávání cukrovinek i tužek, aby se nepodporovalo žebrační dětí. Nevyužit zůstal i další důležitý zdroj možných příjmů – kácení lesů pro komerční účely, protože by způsobil příliš velké škody na životním prostředí a v bhútánském buddhismu je kladen velký důraz na harmonické soužití s přírodou. Jak řekl ministr plánování C. Dordže: *„Nebudeme pospíchat s nekritickým přijímáním všeho, co je moderní. Budeme čerpat ze zkušeností těch, kteří šli cestou rozvoje před námi, a provedeme modernizaci s obezřetností a rychlostí, jež odpovídá našim schopnostem a potřebám. Proto se budeme snažit uchovat si svoji kulturu, tradice, hodnotový systém i instituce.“*

Avšak chapadla globálního kapitalismu dosáhnou daleko a dosáhla i do Bhútánu – ani zde nebylo úniku před jednokilowattovými signály satelitních vysílačů, přijímanými tisíci parabolických antén, jež se v posledních letech objevují mezi modlitebními mlýnky a praporky, kterými je krajina poseta.

Vliv Západu je patrný již nyní. Zápasy NBA, které si král nechal poslat z New Yorku, nahradily v Bhútánu lukostřelbu, jež je zde národním sportem. Panoramatický výhled na Himálaj soutěží o přízeň diváka s televizní show *Boogie Woogie*, sponzorovanou firmou

Colgate. *Přátelé*, *Teletubbies*, *BBC* a *CNN* baví, radí a informují. V klubech se střídají žhavé novinky od N'Sync a Britney Spears s retro hity osmdesátých let od skupin Wham nebo Culture Club. Do provozu byly uvedeny moderní telekomunikační systémy a psaní dopisů nahrazují e-maily, přestože se nejstarší z králových čtyř manželek, královna Taši Dordže Wangmo Wangčhug, pokusila zvrátit vývoj tím, že Bhútáncům nabídla deset dní poštovních služeb zdarma. Děti putují ke klášterům, modlí se a zapalují obětní svíce a máslové lampičky v tričkách s obrázkem Spice Girls. Sedláci prodávají jablka, pomeranče, brambory a kardamom sousedům z Indie a Bangladéše za cizí měnu; v hlavním městě Thimphu je dvacet pět soukromých videopůjčoven.

A tak je infiltrován i Bhútán, poslední *Šangri-la*. Nebyl schopen odolat vymoženostem Západu a pokračovat v izolacionistické politice, a tak přijímá cizí vlivy. Za této situace se vynořuje celá řada otázek. Kolik zbývá času, než...

Zdroj: HERTZOVÁ, N. (2003): Plíživý převrat. Globální kapitalismus a smrt demokracie. Nakladatelství Dokořán, Praha, s. 24–26.